

ENTREVISTA

Jean Echenoz

Narrador francès

▶ ▶ ▶

LD. Com es va inspirar a l'hora d'ambientar part de la història al pol Nord?

JE. Quan vaig tenir una mica organitzada l'arquitectura de la novel·la, vaig decidir que volia que hi hagués un personatge que partís cap al pol Nord a la recerca d'unes antiguitats, però no tenia clar on situar-les exactament i això era un problema. Després, durant un viatge a l'Índia, vaig ensopagar amb un número bastant antic del *National Geographic* on hi havia un reportatge sobre la regió que m'interessava. Hi havia una foto d'un antic vaixell comercial anomenat *Nechilik* que havia quedat bloquejat en un banc de glaç del pol Nord feia més de vint anys. El més curiós és que vaig trobar-me aquesta foto a l'Índia!, una foto que després tant m'ha servit per a la meua història. La fotografia em mostrava un petit vaixell en mig d'un paisatge extremadament fred i vaig trobar-la al sud de l'Índia, un indret amb un clima extremadament calorós!

LD. Però vostè no hi ha anat pas, al pol Nord, oi?

JE. No, però em vaig documentar molt. Vaig llegir llibres, reportatges, vaig mirar programes de televisió, vaig visitar exposicions fotogràfiques sobre la zona... Durant dies vaig estudiar tot el que tenia a veure amb aquesta zona.

LD. Massa fred per anar-hi, suposo...

JE. Decididament sí. A més, jo tinc sempre un refredat permanent, o sigui que no és qüestió d'anar-lo empitjorant!

LD. ¿És millor conèixer personalment l'espai que un utilitza per ambientar la seva novel·la o no haver-hi estat mai?

JE. En les meves novel·les anteriors, les circumstàncies de la vida o un desig exprés meu em van portar a conèixer físicament els escenaris de les meves obres, és a dir, Índia i Austràlia. Quan un viatja al lloc sobre el qual vol escriure, pot conèixer més bé la gent, les imatges, el que se sent, el que és millor o pitjor... però, alhora, crec que aquesta realitat que s'imposa acaba condicionant la imaginació de l'escriptor. En canvi, si un coneix l'espai a través dels documents, té una bona base i se sent més lliure, perquè no té cap tipus de relació íntima amb el lloc escollit.

LD. El pol Nord que dibuixa a *Me'n vaig* no té res d'idíl·lic...

JE. És que jo crec que el pol Nord és un paisatge més aviat tràgic. L'únic que hi ha d'inoblidable en aquest paisatge és que no hi ha res per oblidar! Tot és blanc i buit, però, paradoxalment, també és fascinant.

LD. ¿Vol dir que és una mena de

JORDI GARCIA

paisatge atractiu pel seu exotisme totalment despul·lat, per dir-ho d'alguna manera?

JE. En la meua novel·la anterior, ambientada a l'Índia, vaig treballar un paisatge exòtic per la seva exuberància, per la seva multiplicitat. Aquí, en canvi, em proposava de fer totalment el contrari: crear un paisatge totalment nu.

LD. ¿Creu que el retrat del mercat de l'art que ens ofereix a *Me'n vaig* és un reflex fidel de la realitat o una caricatura?

JE. Per escriure aquesta novel·la em vaig documentar sobre el món dels galeristes i dels artistes i sobre la relació entre aquestes dues professions. Vaig llegir molt sobre el tema, vaig veure exposicions i

vaig visitar alguns artistes i galeristes. De tot el que em van explicar, vaig haver de deixar moltes coses, perquè si hagués volgut posar-ho tot, la visió del món de l'art resultant hauria sigut una paròdia. La caricatura no m'interessa.

LD. Què vol dir: que la realitat supera sovint la ficció?

JE. Sí, de vegades la realitat és massa irrisòria i l'escriptor ha d'obviar-ne les coses més cíniques per poder escriure una novel·la creïble.

LD. No obstant, admeti que en alguns passatges sembla que es burli una mica de certes pràctiques pretesament artístiques...

JE. No voldria que la novel·la fos llegida com un intent de crítica de certes pràctiques de l'art contemporani. Al llibre hi apareixen quatre o cinc artistes de tendències molt diferents, que representen part de l'art que es pot veure actualment a les galeries i a les fundacions, però no crec que n'hagi ridiculitzat cap.

LD. El llibre comença amb el protagonista, Félix Ferrer, que abandona Victòria, el personatge central de la seva novel·la anterior, titulada *Un an*. ¿Hi ha més coincidències entre les dues obres?

JE. Sí, hi ha altres petits punts de contacte, però són dos llibres que es poden llegir de forma totalment independent, l'un no té necessitat de l'altre. A partir de la història d'*Un an*, em va sorgir la idea de *Me'n vaig*. *Un an* és la història d'una dona que desapareix. Després d'acabar-la, vaig sentir la necessitat de mostrar el que havia passat durant el temps que Victòria havia marxat i vaig escriure *Me'n vaig*. Per això hi ha petits punts, petites passarel·les entre les dues obres. Però són dues novel·les independents.

LD. De fet, *Me'n vaig* també es podria haver titulat *Un an*...

JE. Sí, i encara amb més raó, perquè el temps de la ficció de *Me'n vaig* té una durada d'un any i dos dies, mentre que la d'*Un an* crec que era d'uns vuit o nou mesos, en realitat.

LD. El narrador, de tant en tant, treu el cap a la història i ho fa adoptant diverses persones: des del 'je', al 'nous', passant per l'on'...

JE. És que no hi intervinc només jo ni tampoc només el narrador. També hi podem trobar un *vous* i un *tu*. M'agrada convocar tots els pronoms. És com si variant els pronoms dintre d'una història escrita principalment en tercera persona, pogués introduir un nou punt de vista,

“Em costaria molt escriure una obra on no hi hagués desplaçament o que passés en una habitació tancada”

com si filmés des d'una nova càmera.

LD. ¿Aquestes intervencions esporàdiques es podrien entendre també com una forma de posar en evidència que ens trobem davant d'una ficció?

JE. Això mateix. És un petit joc, una petita llicència per mostrar-nos que estem davant d'una història inventada. En realitat, no faria falta fer-ho, perquè els lectors ja saben que es tracta d'una ficció, però és com un petit joc.

LD. Vostè ha comentat que en lloc d'escriure 'novel·les històriques' com fan alguns, escriu 'novel·les geogràfiques'. A què es refereix?

JE. Vull dir que per mi treballar l'espai de la novel·la és molt important, de vegades ho és tant com treballar els personatges. Per mi el moviment és una font d'inspiració. Sovint, tota la història parteix d'un lloc geogràfic.

LD. El moviment és la vida?

JE. No sé si el moviment és la vida, però sí que sé que per mi el moviment és una cosa molt lligada a la literatura. Em costaria molt escriure una obra on no hi hagués desplaçament o que passés en una habitació tancada. El moviment m'és una font d'inspiració literària.

LD. L'espai és tan important per a vostè que, molts cops, fins i tot li serveix com a mètode per descriure la psicologia dels personatges...

La novel·la d'un antiheroi

▶ Jean Echenoz (Orange, 1948) és, segons una enquesta de *Le Nouvel Observateur*, "el novel·lista internacional més rellevant de la dècada dels noranta". Anys abans, al saló del Llibre de París de 1988, Echenoz va ser guardonat amb el premi Gutenberg com a "màxima esperança de les lletres franceses".

Seves són les novel·les, gairebé totes traduïdes per Anagrama: *El meridià de Greenwich* (1979), *Cherokee* (1983, premi Medicis), *L'aventura malaya* (1986), *Lago* (1986, European Literary Prize), *Notros tres* (1992), *Rubias peligroses* (1995, premi Novembre), *Un an* (1997) i *Me'n vaig* (1999, premi Goncourt), de la qual ja ha venut a França més de 500.000 exemplars en només un any.

Ja s'ha escrit molt sobre *Me'n vaig*, la novel·la de Jean Echenoz guanyadora del Goncourt 1999, però se n'ha parlat sobretot per l'enrenou que va causar que el jurat del premi avancés sis dies la seva decisió per evitar que el premi Femina guardonés el mateix escriptor francès pocs dies més tard. Però *Me'n vaig* es mereix la nostra atenció per molt més que una simple cursa entre dos guardons literaris francesos.

A *Me'n vaig*, el galerista Félix Ferrer, l'heroi ordinari d'aquesta aventura, deixa la seva companya Suzanne i emprèn un viatge al

pol Nord a la recerca d'unes raríssimes peces d'art esquimal que van quedar atrapades al *Nechilik*, un vaixell bloquejat en un banc de glaç l'any 1957. Gràcies al nou interès creixent a França per l'art ètnic, Ferrer espera poder fer una bona venda amb aquestes antiguitats i millorar així la situació econòmica de la seva galeria.

Però a més a més de ser en part una novel·la d'aventures a la recerca d'un tresor perdut al pol Nord, *Me'n vaig* és també una novel·la policíaca. Algú, que evidentment no desvetllarem, robarà les peces d'art esquimal de la galeria i el lector anirà coneixent la resposta a tots els seus dubtes lentament, amb comptagotes. D'aquesta manera, a través de la lleugeresa d'un viatge a l'Àrtic i de la resolució d'un robatori, ens trobarem davant d'una obra molt més profunda del que en realitat sembla. Novel·la d'aventures i policíaca, *Me'n vaig* és alhora una novel·la satírica sobre el mercat de l'art i una novel·la d'amor, o més ben dit, de múltiples amors desafortunats, ja que Félix Ferrer és un conquistador nat que no acaba de tenir mai sort en les qüestions del cor.

Me'n vaig ha estat considerat el llibre més trist i alhora més divertit d'Echenoz.

▶ ▶ ▶